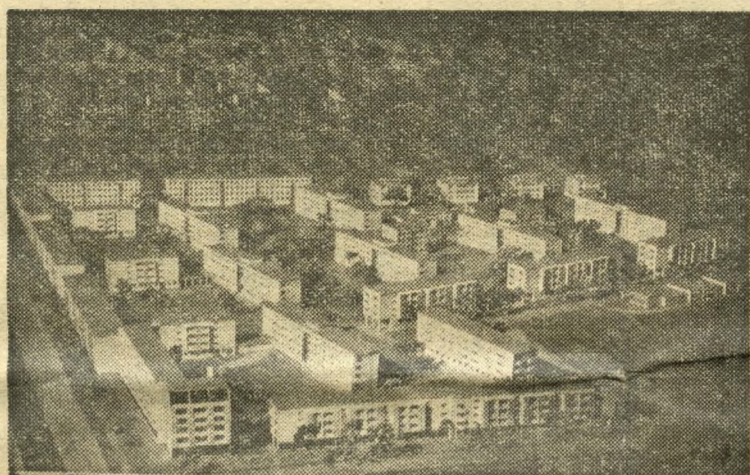

1959 FEB 13

Tizennégy éve szabad Budapest

Perényi Imre főépítész nyilatkozata

A JÖVŐ BUDAPESTJÉRŐL

A Nagy Lajos király úton épülő lakótelep egy részének tervrajza.

Budapest felszabadulásának 14. évfordulóját ünnepeljük. A felszabadulás óta sokat fejlődött, változott hazánk fővárosa. Milyen lesz az új Budapest, milyen lesz a jövő fővárosa? — sokan kíváncsiak erre. Megkértük Perényi Imre egyetemi tanárt, Budapest főépítészét, tájékoztassa olvasóinkat azokról a tervekről, elképzelésekről, amelyeknek a jegyében fővárosunk az elkövetkező 10—15 évben fejlődni fog.

Fővárosunk sokat fejlődött a felszabadulás óta, de különösen az elmúlt két esztendőben — mondotta Perényi elvtárs. — Ismertessek azokat az intézkedéseket, amelyeknek eredményeként Budapest egyes útvonalai ma már szebbek, mint valaha is voltak. Ez a fejlődés ad bátorságot ahhoz, hogy még nagyobb arányú terveket készítsünk elő, mert biztosítva látjuk terveink megvalósulását. Hosszabb távlatú népgazdasági tervek hiányában természetesen csak olyan tervekről lehet beszélni, amelyek csupán keretet adnak a konkrét beruházások lebonyolításához.

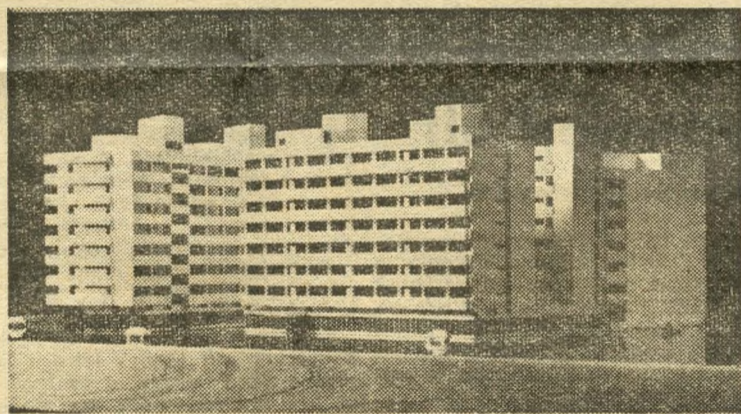
Jövőre hozzákezdenek az Árpád-híd pesti hídfőjének beépítéséhez

Városrendezési munkánk legfontosabb része kétségkívül a lakásépítési lehetőségek biztosítása. Tavaly 7500 lakás épült a fővárosban, de ez a szám a következő években növekedni fog. A lakásépítkezési programot úgy kívánjuk lebonyolítani, hogy az építkezés egyrészt a beépítésre még alkalmas foghíjakon, valamint a város belső területén és a peremkerületek központjaiban történjék. Másrészt viszont egészen új, korszerű városrészeket akarunk kialakítani. Így például megtettük az előkészületeket ahhoz, hogy már 1960-ban megkezdődhessen az Árpád-híd pesti hídfőjének, majd óbudai oldalának beépítése. Ismeretes, hogy már 1957-ben megkezdődött az Üllői út IX. kerületi oldalán egy körülbelül 40 000 lakosú, teljesen új, korszerű városrész kiépítése. Ez a hatalmas lakótelep jelentősen módosítani fogja a városképet. Miután a Róna utcai, a Nagy Lajos király úti, a Kerepesi úti, a Fiastyúk utcai és a Hévízi úti lakótelepek építkezéseit egy-két éven belül befejezik, jövőre meg szeretnénk indítani egy újabb, korszerű lakóegység építkezéseit a Lágymányoson, amely a jelenlegi lágymányosi építkezésekhez kapcsolódik. Már előkészítés alatt vannak más városrendezési tervek is, mégpedig olyan területekre, amelyek alkalmasak nagyobb arányú, tömeges lakásépítésre. Ilyen például a kelenföldi és a kőbányai terv, ahol nagyobb közművesítés révén még sok lakásépítési lehetőség van.

Elavult városrészek újjáépítése

Ha Budapest 12—15 éves lakásépítési szükségleteit nézzük, a felsorolt területek erre nem ele-

gendők, ezért további területeket kell biztosítani lakóházépítési célokra. Itt két út áll előttünk: vagy az elavult városrészek — elsősorban az I., III., VII., VIII., és IX. kerületek egyes részeinek, esetleg Csepel, Pesterzsébet és Rákospalota központi területeinek — szanálása, s az elavult lakóházak helyett korszerű, általában magasabb beépítések kialakítása vagy a városon kívül, körülbelül 30 kilométerre, új lakótelepek — úgynevezett „szatellit”-települések — létrehozása, illetve a meglévő településeknek erre a célra való alkalmassá tétele. Más szóval ez azt jelenti, hogy ezeket a területeket korszerűen kiépített, több lakost befogadó településekké kell átépíteni. Így például Budapestől délre Martonvásár, Ercsi, Ráckeve, Dabas községek alkalmasak lehetnek e célra. Ezzel a fővárost — egy vagy két sorban — az ilyen települések gyűrűje venné körül. Hasonló

A Madách téren épülő új, modern lakótömb makettje.

úton halad London fejlesztése is. De a szovjet nagyvárosok fejlesztésével kapcsolatban is vizsgálják a környéki telepítések előnyeit. Az ilyenfajta tervek megvalósítása azonban csak akkor lehetséges, ha Budapest és környéke között korszerű közlekedési hálózat épül ki. A környéki közlekedés mai állapota mellett még nem lehet a környéki települések erőteljesebb fejlesztésére gondolni. Mindez azt jelenti, hogy a problémát rugalmasan kell kezelni. Fel kell készülnünk a meglévő, elavult városrészek újjáépítésére és néhány korszerű, városkönyéki település létesítésére is. Ugy véljük azonban, hogy sorrendben az elsőnek említett problémát, az elavult városrészek újjáépítését kell megoldanunk.

Milyen lesz a főváros új zöldterülete?

Nagy jelentőségű kérdés, hogy Budapest nagyobb parkosítását, úgynevezett fellazítását megoldjuk. Főleg fontos ez a pesti oldalon, ahol jelenleg egy főre mindössze 2,7 négyzetméter zöldterület jut. Ezt a feladatot részben meg tudjuk majd oldani az elavult városrészek újjáépítésével, amelyek többnyire szabadon álló, de leg-

alábbis lazított elrendezésű épületkomplexumokból lesznek kialakítva. Terveink között szerepel Budapest és a volt peremvárosok között egy olyan széles, fásított terület kialakítása, amely helyenként tagolva a peremkerületeket, ékszerűen behatol a város belső területeire, összekapcsolja az elszórt kisebb-nagyobb parkokat és így kialakítja Budapest új zöldterületi vázát. A Kerepesi temető, Népliget, Lágymányos napirenden levő korszerűsítése, a Rákospalota menti parkosítás e nagyszabású terv első részlete.

Még az idén megkezdik a volt királyi palota helyreállítását

Budapest belső kerületeinek új arculatát nemcsak a már említett foghíjas telkek beépítésével alakítjuk ki, hanem a sortatarozásokkal, portálépítésekkel, a korszerű világítás, reklám alkalmazásával, a hiányzó fasorok pótlásával is munkálkodunk a jövő világvárosán. Immár harmadik esztendeje megfelelő intenzitással folyik e munka és fokozatosan végleg eltűnnek Budapest városképből a háborús pusztítás utolsó nyomai is. A Várnegyed helyreállításának derekán túl vagyunk és néhány éven belül befejeződik a helyreállítás, tatarozás, foghíjbeépítés. Az idén ismét hozzákezdnek a volt királyi palota újjáépítéséhez. Az Építészeti Minisztériummal együtt az az elgondolásunk, hogy mindenképp a palota látképét állítjuk helyre, befedjük az épületet és majd csak utána végezzük el a több esztendő óta igénylő belső munkákat. A várpalota együttesének — amely a jövőben nemcsak számos reprezentatív, hanem igen sok irodahelyiséget is fog adni — helyreál-

lítása lényegében a régi, úgynevezett Hauszmann-féle koncepció szerint történik majd. A kupola is a régi helyén, valamint egyszerűbb, esetleg korszerűbb megoldásban fogja betetőzni a Budapest látképében annyira fontos együttest.

A pesti oldalon különösen szorgalmazzuk a Vigadó helyreállítását. Újjáépítése remélhetőleg rövidesen megkezdődik. A Duna-parti látványt erősen zavarja — főleg a pesti oldalon — a Szabadság-hídtól délre és a Margit-hídtől északra fekvő területek rendezetlen beépítése. Igaz, költséges az itt levő raktárak és üzemek ki-telepítése, de egy idő múltán e területekhez is hozzá kell nyúlnunk és nagyobb szélességben felszabadítanunk a Duna-partot a lakosság részére. Így kapunk majd széles parksétányokat.

Mindez természetesen csak néhány részlete Budapest városfejlesztési terveinek. Pártunk és kormányunk a közelmúlt években már nagy erőfeszítéseket tett Budapest fejlődéséért. Jelenlegi munkánkat számos intézkedéssel segíti, s ez a záloga annak, hogy a tervekből mihamarabb valóság lesz — mondotta befejezősül Perényi Imre elvtárs.

Fővárosunk felszabadulásának

tizennegyedik évfordulóját ünnepeljük. Az ünnep mindenkor az emlékezés ideje is, az emlékezés a sötét gyászra, az üszkös romokra. S az emlékezés azokra, egyre inkább azokra, akik házról házra, utcáról utcára harcolva, vérüket ontva hozták el a szabadságot, s azokra, akik a reményvesztettség idején először álltak talpra, új tüzeket csiholtak, új életkedvet árasztottak, s nyomukban a százazrekre, az újjáépítőkre, akiknek bére nem a tönkretett pénz, nem a hig leves, hanem a rendeződő, szocialistává sarjadó élet lett.

Amikor fővárosunk felszabadult, már szabad volt az ország keleti fele. De még nehéz harcok dúltak nyugaton, ahová a fasiszmus összpontosította erőit. Budapest sorsa jelkép lett.

De több mint jelkép, hogy az 1956-os ellenforradalom első gyálzatai közé tartozott azon hős parlamenterek emlékműveinek leöntése, akik 1944-ben, a szovjet hadvezetés városkímélő elhatározásának megfelelően, a kilátástalan helyzetben levő, körülzárt fasiszta seregekhez Budapest átadásának körülményeit jöttek megbeszélni. Akik 1956-ban ránszabadították az ellenforradalmat, éppoly kevésbé becsülték a főváros és lakosságának épségét, mint a parlamenterek gyilkosai.

Budapest, drága hazánk fővárosa, minden vihar után, ma szebb, mint valaha. A mai Budapestet, ezt a munkásvárost, a magyar kultúra és tudomány fellegvárát, már nem az Uri utca, a kaszinó, a tőzsde jelenti, s nem is csak a polgárság belvárosa, hanem az egész, kétféle nagyváros, Habsburg-házi „nagyasszonyok” nevét őrizte a nyomorúságos Zita- és a Mária Valéria-telep; ma pedig neonfényárban úsznak főútvonalaink, sortatarozással szépülnek utcáink, s új lakótelepeket emel a munkáskéz a proletárok lakta külterületeken, Angyalföldön, Zuglóban, az Üllői úton és másutt; új üzletek, színházak viszik el a szocialista civilizáció és kultúra áldásait, egyre terebélyesítve Budapestet, amelyre az egész magyar dolgozó nép oly féltő szeretettel és büszkeséggel tekint.

Budapest felszabadulásának évfordulóján megilletődötten emlékezünk az értünk halt hősekre, a szovjet katonákra, az ellenállási mozgalom mártírjaira; köszöntjük a felszabadítókat, köszöntjük a főváros dolgozó népét, mindazokat, akiknek drága Budapest, s akik kezük-agyuk munkájával még szebbé, még otthonosabbá, még erősebbé teszik.

Ady Endre:

KIKÉ LEGYEN BUDAPEST (1907)

Budapest, gyönyörű város, s az ember meg is tudná kedvelni, ha nem élnének — budapestiek. Ezt a Wilde-szerű ítéletet száz variációban hallhatjuk, holott nincs igazunk. Nem kellene Budapestről kisöpörni minden budapestit, csak ki kellene cserélni őket. Mánásai, hivatalnokosított dzsentrije, gazdag zsidói, agyvelőtlen polgársága, hatalmas iparlovag-kasztja, irói és művészei például undorítók. De van Budapestnek más lakossága is s ha valamikor Budapest javulni akar, ezeket hozza föl alulról.

Tegnap este, amikor Burián megvilágítására világították ki az Operát, egy csendes utcában nagy csödélet támadt. Egy sarokházban, valami iskola internátusában zongorázott egy diák. Szépen, komolyan játszott a fiú, Puccinittól Fráter Lórándig, mindent. S hallgatta vagy háromszáz ember, talán négyszáz is. Diákok, elszabadult munkások, masamódlányok, kereskedelmi alkalmazottak s más effélék, akiknek Caruso-estére, Burián-estére nem telik.

Gyönyörű volt ez a közönség, s megható hálás figyelem, amellyel a nyitott ablakon kiáradt zeneszó elfogta. Ezekből a budapestiekből lehetne új údvhadsereget csinálni, a szépség údvhadseregét. Arcukon bánatosan, talán tudatlanul ott volt a vágy, mennyire szeretnék életüket a művészettel megszépíteni.

Micsoda más hódolat a szépség előtt ez, mint azoké, kik a megszerzett vagy örökölt vagy, avagy a fölhajtható hitel képessége révén szolgálják körül a művészetet.

A népoperák, az olcsó, nagyszerű színházak, nép-hangversenyek, ingyen tárlatok elérkeznek bizonyára hozzánk is egyszer. Ötven száz évvel hátrább ballagunk még a kultúra külsőségeiben is nyugatibb népeknél. De vajon nálunk, éppen nálunk ez az egy dolog, éppen ez az egy dolog nem érzékel-e későn? Másutt legalább kultúrhistóriai szempontból teremtett művészetet, értéket a feudalizmus és a burzsoáz rend is. Nálunk, ahol kultúra nincs, egyetlen megváltás volna, ha az alacsonyok fölkerülnének. Nemcsak Budapest tenné ez városibb Budapestt, de a kultúra pirját hozná egész Magyarország arculatára.

Nagyváradon vándorgyűlésre gyűltek az építővállalkozók, gyöngye burzsoáziánk e prototípusai. Pezsgős bankettekett faltak, kártyáztak, katzenjammert szerettek. A munkások ezalatt előadásokat hallgattak, tanultak, nevelődtek.

Itt már csak ezután is mindörökké így lesz: kacérkodnak a kultúrával a semmiháziak s meghalnak a kultúra hasztalan vágyától a kultúrára alkalmasak.

Hajnal Gábor:

A CSEND KIROBBANT

(1945. február 13.)

Vakit, ránkvillózik! lazurikékből a februári nap. A csend kirobbant, és dobhártyánkon furcsán bizserog s lázas örömként már torkomban dobbant. Felszedett utcakövek, barikádok, olvadó hó lucskában tetemek, füstölő romházak között gomolygó rongyos, csontváza fogyott emberek... Zsibongó, reménykedő újkezdés adta ízet e csendfényű napoknak, lét s nemlét határán, a küszöbön tudtuk magunkat végre szabadoknak.